

Kyj, Sjtsjek & Choryv, niet alle dromen zijn bedrog.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	2
Hoofdstuk 2	Klein Cholchis	9
Hoofdstuk 3	Maidanrevolte	33
Hoofdstuk 4	Etnische Smeltkroes	39
Hoofdstuk 5	Van Oleg tot het Rampjaar 1240	45
Hoofdstuk 6	Lola de Verschrikkelijke	54
Hoofdstuk 7	Het Rampjaar 1240 en nasleep	60
Hoofdstuk 8	Van Plato tot Holenklooster	63
Hoofdstuk 9	Ruslana otin Krasiva	72
Hoofdstuk 10	Grootvorstendom Litouwen en Polen	78
Hoofdstuk 11	Van Moskovië tot Napoleon 1812	83
Hoofdstuk 12	Nationale Sentimenten	91
Hoofdstuk 13	De periode 1800-1917	102
Hoofdstuk 14	Burgeroorlog 1917-1922 en terreur erna	108
Hoofdstuk 15	Holomodor	113
Hoofdstuk 16	Vinnitsa, Krimoorlog en Sebastopol	116
Hoofdstuk 17	Babi Yar	127
Hoofdstuk 18	Tatyana de Tartaarse	131
Hoofdstuk 19	Desintegratie USSR	134
Hoofdstuk 20	Eindelijk “Onafhankelijk”	137

Hoofdstuk 1 Inleiding

Door louter toeval en persoonlijke omstandigheden kwam ik in 2010 in contact met een land waarvan ik nooit eerder had gehoord en waarin ik mij nooit eerder had verdiept, te weten Oekraïne. Dit grensland ligt in het hart van Europa op 2 uur vliegen vanaf Schiphol en is groter dan Frankrijk of Duitsland. Vanaf 2012 kreeg ik de mogelijkheid het land, haar bevolking en geschiedenis beter te leren kennen en ik verbleef met tussenpozen voor langere tijd in Kiev en Odessa tot pakweg de zomer van 2016.

Begin 2015 kreeg ik het idee de integrale geschiedenis van Kiev te gaan beschrijven en daarin mijn persoonlijke ervaringen, avonturen en escapades te verwerken. Ik deed dit laatste omdat veel mensen geschiedenis saai vinden en denken dat dit mooie vak slechts over jaargetallen en namen van vorsten gaat, maar dit is een misvatting. Van jongs af aan heb ik belangstelling gehad voor multidisciplinaire wereldgeschiedenis- zowel oud als modern- en geschiedenis herhaalt zich niet zo zeer, maar het rijmt wel volgens de Amerikaanse schrijver Mark Twain.

Volgens de Russische schrijver Tolstoi is geschiedenis mooi als het waar zou zijn en Napoleon zei dat geschiedenis het resultaat is van een consensus tussen elites en dat de winnaar deze altijd schrijft. Geschiedenis is zelden waardenvrij en hoewel ik geprobeerd heb zo objectief mogelijk te blijven, heb ik mij ook vaak (on)bewust schuldig hebben gemaakt aan een zekere inkleuring van mijn observaties en analyses over dit grensland. Elke historicus die zegt dat hij of zij dat niet doet liegt.

Alles wat ik in dit boek beweer is geheel voor mijn eigen verantwoordelijkheid. Omwille van het leesbaar houden van dit boek heb ik afgezien van een lijvige verzameling voetnoten, die vaak tot doel hebben de lezer ervan te overtuigen dat het gestelde in een boek wel waar moet zijn omdat mensen van naam en faam dit ook al eerder hebben gezegd. Aan die namedropping doe ik niet mee.

Omdat mensen uit West-Europa – en dat is me keer op keer gebleken – vrijwel niets afweten van Oekraïne en Rusland en behept zijn met allerlei vooroordelen en ongefundeerde aannames, die ook nog eens dagelijks via de mainstreammedia worden gevoed, heb ik gemeend een kort leesbaar boek voor leken te schrijven om verkeerde beelden enigszins te corrigeren en verwachtingen, zowel in positieve als in negatieve zin enigszins bij te stellen.

In Kiev beziet met het Westen al jaren door een roze bril. Dit boek is nadrukkelijk voor leken geschreven en als je echt meer wil weten over hun vazen van 3.000 jaar oud moet je specialisten, vaak inheemse archeologen, raadplegen. Dat is niet mijn ding. Het gaat mij om de grote lijnen en de geopolitieke samenhang der dingen. Geschiedenis is een dynamisch proces dat nooit af is omdat er telkens weer nieuwe (archeologische) vondsten worden gedaan en men continu geneigd is dezelfde geschiedenis vanuit een ander moderner perspectief met andere inzichten, normen en waarden wil bezien of herontdekken.

Maatschappelijke vraagstukken van eeuwen terug kunnen nu de gemoederen hoog doen oplopen, terwijl ze enkele decennia geleden volstrekt irrelevant werden geacht. Ook bestaat er zoiets als een collectief geheugen en conflicten van eeuwen geleden kunnen ineens weer oplaaien.

Enkele weken nadat ik het manuscript van dit boek voltooid had werd mijn lang daarvoor in Canada bestelde boek van Mikhailo Hrushevsky eindelijk bezorgd, zonder enige twijfel de beste historicus die dat land ooit heeft gekend. Ik was benieuwd of ik in mijn boekje de juiste snaar had geraakt, of de feiten en tijdlijn wel klopten en of ik op basis van de vele andere door mij geraadpleegde bronnen op het goede spoor zat.

Wat een fantastisch boek is dat deel I van hem zeg. Nadeel was wel dat deze historicus in 1934 overleed en zijn werk dus niet de hele scope van mijn boekje afdekte. Er was ook het dilemma hoe om te gaan met de nationalistische sentimenten en politieke agenda die deze historicus ontegenzeggelijk ook heeft gehad. Wat was feit en wat was wishfull thinking, waarbij het zich afzetten tegen Rusland en Polen vooral tot doel leek te hebben de eigenstandigheid en het unieke van Oekraïne te benadrukken.

Als mij echter na lezing van zijn boek iets is opgevallen dan is dat wel zijn open en erudiete stijl en hij schuwde niet tegen de stroom in te zwemmen, hardnekkige mythen te ontkrachten en hij baseerde zich vooral op feiten. Geschiedschrijving is altijd deels subjectief. Slaan we door in het er uit filteren van heldere en soms controversiële conclusies, het (uit angst of zelfcensuur) analytisch (niet willen) bloot leggen van evidente onderlinge verbanden in geopolitieke krachtenvelden of het (bewust) weglaten van beoordelingen en interpretaties, dan ontstaat er gortdroge geschiedenis met slechts jaartallen en namen van personen zonder relevante context.

Ik heb daar dus niet voor gekozen en dat maakt dit boek bij sommigen per definitie controversieel, maar daar lig ik niet wakker van. Het beste wat je kunt doen als schrijver is je bewust te zijn van de politieke valkuilen en daar waar mogelijk een middenkoers in te bewandelen op basis van gezond verstand. Te geprononceerde eenzijdige geschiedschrijving leidt al snel tot gekleurde propaganda.

Voor mij staat vast dat slechts multidisciplinaire geschiedenis een meerwaarde kan hebben omdat de werkelijkheid vele invalshoeken verdient. De “waarheid” bestaat domweg niet en is altijd in hoge mate afhankelijk van the eyes of the beholder. Dat geldt voor alle historici! Dat laat natuurlijk onverlet dat ik mij in hoge mate heb gebaseerd op plausibele bronnen en conclusies van gezaghebbende historici en andere wetenschappers waarover min of meer consensus bestaat.

Verworvenheden en inzichten uit andere takken van wetenschap, zoals de economie, sociologie, psychologie, culturele antropologie en andere hulpwetenschappen zijn onontbeerlijk om een getrouw beeld te kunnen schetsen. Ik heb mij vooral ook gebaseerd op mijn eigen bronnen, ervaringen, gevoelens, sfeerbeelden, dromen, observaties, die ik sinds 2010 in dat boeiende land opdeed. Voor een deel is wat ik beschrijf gebaseerd op intuïtie, sfeerbeelden en fictie.

Geschiedenis moet je niet alleen lezen, maar vooral ook “voelen” door je in te leven in de tijdgeest en de hoofdrolspelers, die in psychologische zin niet veel afweken van ons, zij het dat hun kijk op de wereld, mind-set, waarden en normen anders kunnen zijn dan nu.

Ik had het geluk vanaf mijn 15^e geschiedenisles te krijgen van bevlogen zeer goede docenten geschiedenis die ragfijn de complexe verbanden tussen gebeurtenissen schetsten en zeer diep op specifieke materie, waaronder de voormalige Sovjetunie, de VS en China, ingingen. De oudere geschiedenis van die landen, zeg maar van vóór 1850 behoorde echter niet tot het curriculum.

Wat in hun lessen niet behandeld kon worden aan wereldgeschiedenis vanwege tijdgebrek (modern of zeer oud en van welk land of gebied op de aarde dan ook) leerde ik er zelf spelenderwijze bij in de decennia daarna. Tegenwoordig kan je via YouTube vrijwel onbeperkte kennis vergaren en dat is zonder meer uniek te noemen, want 20 jaar terug moest je in bibliotheken vorsen of specifieke boeken bestellen en dat was extreem tijdrovend.

Mijn docenten geschiedenis maakten het vak levendig, terwijl door velen geschiedenis als oersaai wordt ervaren. Dat ligt vooral aan stijl en methodologie alsook aan de kwaliteit van docenten, want dynamische, analytische en vooral multidisciplinaire geschiedenis is ronduit spannend voor wie echt wat wil weten over het verleden, de samenhang der dingen en de correlatie tussen verleden, heden en toekomst, want alles is met elkaar vervlochten als een spinnenweb.

Voor een belangrijk deel is geschiedenis ook sociale-psychologie want de hoofdpersonen uit de wereldgeschiedenis waren mensen van vlees en bloed, net zoals u en ik en werden met vrijwel exact dezelfde uitdagingen, worstelingen en dilemma's geconfronteerd. Gaan wij nu gebukt onder de Coronacrisis, onze voorouders werden diverse malen in hun voortbestaan bedreigd door de pest, andere epidemieën en natuurrampen.

Je kan van geschiedenis veel leren over de huidige maatschappij, actuele vraagstukken en je eigen positie daarbinnen. Het gezegde je hoeft niet steeds het wiel opnieuw uit te vinden is hierop in hoge mate van toepassing, zij het dat elke geschiedenisperiode steeds weer net even iets anders is en er steeds net weer even een ander type wiel moeten worden bedacht. *Panta Rhei!*

Omdat ik overal om me heen hoor dat geschiedenis zo saai is, heb ik gemeend mijn persoonlijke ervaringen in dat grensland speels te moeten invlechten en zo nu en dan heb ik deze gelardeerd met anekdotes, escapades, avonturen en dromen.

Dit is weliswaar volstrekt onwetenschappelijk, maar tegelijkertijd beschouw ik het als een verrijking en ik heb mij nooit laten dwingen in welk keurslijf dan ook en zou met een beetje fantasie in een vorig leven een Kozak kunnen zijn geweest. Ik heb dit boek staat de historische focus op de stad Kiev centraal, maar ik heb uiteraard ook de rijke bredere (Slavische) context bestudeerd en op hoofdlijnen geschetst.

De historische boeken over Oekraïne die ik de laatste jaren las zijn voor mij als fijnproever weliswaar erg interessant, maar zijn voor leken nauwelijks door te ploegen en dat schrikt af. Boeken van 800 pagina's of meer zijn slechts geschikt voor een zeer select gezelschap van echte diehards.

Daarnaast is mijn persoonlijke filosofie dat als je complexe materie niet goed kunt uitleggen in pakweg 150-250 pagina's je dat ook niet lukt in 1.000. Er is per saldo eigenlijk niet zoveel geschreven over de geschiedenis van Oekraïne en daar is een goede verklaring voor. In de 10^e en 11^e eeuw beleefde het indrukwekkende rijk Kiev-Rus het hoogtepunt en in 1240 werd Kiev, de grootste stad van Europa toen, met de grond gelijk gemaakt door Batu Khan, de kleinzoon van Dzjengis Kahn.

De meeste inwoners die niet op tijd konden vluchten werden vermoord of als slaven weggevoerd. De stad leed daarna bijna 600 jaar een zieltoegend bestaan als provinciestadje en werd een speelbal van elkaar opvolgende buitenlandse dynastieën. Het verval van Kiev was echter al 100 jaar eerder ingetreden door de slechte erfopvolgingsregeling voor koninginnen en prinses waardoor de macht steeds verder versnipperd werd en erfopvolgers vooral elkaar naar het leven gingen staan. Zo werd Kiev een relatief makkelijke prooi voor de Gouden Horde van Batu Khan.

Twee jaar daarvoor werd Moskou, in die tijd een onbeduidend provincie-stadje met overwegend agrarische kenmerken, veroverd en platgebrand door diezelfde Batu Khan. Hoe men ook tegen de huidige geopolitieke spanningen over Oekraïne aankijkt, het is en blijft een feit dat de geschiedenis van dat grensland met die van Rusland en Belarus sterk verweven zijn en dat geldt zeker ook voor een gedeelde cultuur, mind-set en familieverbanden van de meeste mensen in die landen.

Van de pakweg 30.000 tot 50.000 inwoners in het jaar 1240 bleven er in die eeuwen daarna pakweg tussen de 1.500 en 3.000 in Kiev over. Het is waar dat veel mensen vanuit de regio Kiev hoogstwaarschijnlijk naar het noorden trokken naar onder andere Novogorod en Smolensk, de nieuwe handelscentra. Niet erg lang nadat de stad weer een serieuze omvang had gekregen zeg maar vanaf pakweg de 2^e helft van de 19^e eeuw ging het grootste deel van dit grensland deel uitmaken van de USSR en daarin waren nationale geschiedenis taboe en de facto verboden omdat niet de landsgrenzen en nationale cultuur doorslaggevend werden geacht, maar de klassenstrijd.

Historici zoals Hrushevsky schreven hun boeken ervóór en werden daarna (letterlijk) monddood gemaakt. Alles wat ook maar enigszins nationalistische gevoelens uitademde werd in de ban gedaan en de schrijvers ervan konden hun verhalen slechts inkerven op hun muren van hun goelag. Na de ontmanteling van de USSR rond het begin van de jaren 90 van de vorige eeuw stortte het sociaaleconomische systeem totaal in en deze desintegratie was kennelijk niet bevorderlijk noch de juiste periode om de draad van de geschiedenis van Oekraïne weer op te pakken.

Alles stond jarenlang in het teken van het dagelijks overleven. Pas rond de millenniumwisseling begon de interesse voor het schrijven van de eigen geschiedenis weer op te bloeien en groeiden nationalistische sentimenten. Vóór 1917 werd Kiev en haar inwoners door de Russische vorsten, intelligentsia en andere elites min of meer geromantiseerd als de aan voorouders van de eens zo machtige dynastie Kiev-Rus.

Liefkozend werd Oekraïne Klein-Rusland genoemd en misschien hebben Oekraïners dat opgevat als geringschattend, maar dat is onjuist. Zelfs nu staat er vlak bij het Kremlin een torenhoog beeld van Koning Vladimir de Grote en Russen zien in hem de aartsvader van Rusland en de Russen. Dit existentiële gevoel is diep in de Russische ziel verankerd. Voor Russen is dit heilige grond.

De Russen probeerden Kiev op te stuwen in de vaart der volkeren en investeerden nadien in economische ontwikkeling en culturele voorzieningen en soms werden militaire garnizoenen (onder andere in Kiev) in het grensland geplaatst en dat kan je negatief en positief duiden.

Na het uiteenvallen van de USSR in 1991 laaide de nationalistische sentimenten weer op in Oekraïne.

Vanaf 2014 bereikte die animositeit tussen Oekraïners en Russen een climax of beter gezegd een dieptepunt, waarbij ik aanteken dat slechts een relatief klein, overwegend extremistisch deel van de bevolking uit het westen van het land, daartoe aangespoord door opportunistische nieuw opkomende oligarchen, vooral de animositeit tegenover Rusland steunde.

De meeste families in Oekraïne zijn samengesteld uit Russen én Oekraïners en zij staan vreedzame co-existentie voor en moeten niets van Russofobie hebben. Het feit dat ik pas in begin van 2018 een in het Engels vertaald boek van hun grootste historicus Hruschevsky kon verkrijgen via Canada spreekt boekdelen over de nog zwak ontwikkelde nationalistische gevoelens en het flinterdunne nationalistisch profiel van Oekraïne.

Men is nog steeds zoekende op dit punt en maakte eeuwen deel uit van verschillende imperia, waarvan men de speelbal werd. Oekraïne is of men het wil of niet het grensland tussen Europa en Azië en die positie is goud waard, ook de komende 50 jaar bij de ontwikkeling van Eurazië. De centrale vraag is gaat Oekraïne hier weer volop van profiteren of wordt het een failed state?

Hoofdstuk 2 Klein Kolchis

Oekraïne was ooit de belangrijkste corridor tussen Europa en Azië en die functie had dat land al minimaal 1.200 jaar eerder, maar naar alle waarschijnlijkheid al duizenden jaren daarvoor. Oekraïne heeft altijd geleden en geprofiteerd als grensland tussen Europa en Azië. Het gebied van het huidige Oekraïne was al bewoond lang vóór het Stenen Tijdperk.

6.500 jaar geleden bestonden er al de zogeheten Cucuten- en de Sredny Stogcultuur en duizenden jaren later de zogeheten Jamna-cultuur. Het wordt min of meer erkend dat op Euraziatische steppen het wilde paard werd gedomesticeerd en dat daar het wiel en rijtuig werden uitgevonden. Dit maakten de daar levende volksstammen meer mobiel en men waaierde fasegewijze in alle windrichtingen uit. Het heeft er alle schijn van dat zij een taal spraken van proto-Indo-Europese oorsprong.

Veel historische feiten zijn onbekend en misschien komen het fijne nooit te weten, maar voor mij was het een eyeopener dat de oudste geschiedenis van dit grensland kennelijk zo'n impact heeft gehad op diverse beschavingen, zowel Europese als Aziatische. De oudste tempel van Europa staat in centraal Oekraïne en dateert van 4.000 jaar vóór Christus. Er zijn ook aanwijzingen dat deze ruiters in India als de Brahmanen werden aangeduid.

Duizenden jaren vóór Christus was Oekraïne al bewoond en er waren grosso modo 2 typen mensen, te weten: inwoners die aan één van de grote rivieren of aan de kusten waren gevestigd in (semi) permanente dorpen of gehuchten én rondtrekkende ruitervolken waarvan de Scythen de meest bekend zijn. Vast staat dat in het vroege Stenen Tijdperk de regio Kiev al bewoond was en dat in het late Stenen Tijdperk er al relatief veel nederzettingen waren.

Om de geschiedenis van Kiev te kunnen plaatsen in een bredere context is het ook van belang te weten dat de mensheid zo'n 11.700 jaar geleden wereldwijd vrijwel totaal weggevaagd werd, hoogstwaarschijnlijk door een extreem intensieve activiteit van de zon en/of een gigantische komeet.

Het elektromagnetische veld van de aarde werd 11.700 geleden ernstig verstoord, korte perioden van extreme warmte en koude volgden elkaar in rap tempo op, de locatie van de polen verschoven, de ijskappen smolten en herrezen elders en grote delen van fauna en flora werden uitgeroeid, soms in ijlt tempo (denk aan de gevonden ingevroren Mammoeten in Siberië met soms hun laatste maal nog intact in hun maag of de massale ultrasnelle uitsterving van grote dieren in Amerika).

Van oudsher leefden veel mensen dicht bij de zee en de waterspiegel steeg na de laatste IJstijd aanzienlijk waardoor talloze beschavingen en nederzettingen, waarin de zee een belangrijke rol speelde en dicht bij zee gevestigd waren, diep onder water verdwenen. De landmassa wereldwijd was 20-25% groter dan nu. Sinds kort wordt wereldwijd de ene na de andere archeologische site onder water ontdekt. Ook de Zwarte Zee lijkt uit die natuurramp te zijn ontstaan.

Tallose extreem zware aard- en zeebevingen, vulkaanuitbarstingen en tsunami's van soms 100- 200 meter hoog teisterden de aarde en de oceanen traden buiten hun oevers en zochten een nieuwe locatie op basis van natuurwetmatigheden, verband houdend met de rotatie van de aarde. Vrijwel alle mythen wereldwijd spreken over dezelfde soorten rampen en dit lijkt mij de gemeenschappelijke basis voor deze oeroude verhalen.

Voorals men die beschutting konden vinden in grotten, in bergen of geïsoleerde oerbossen overleefden, zoals in Zuid-Turkije, Cappadocië, delen van India, Zuid-Rusland rond de Oeral en Zuidoost-Azië. De hoogontwikkelde beschavingen van Anatolië, Sumerië, Akkad en later Babylonië vanaf pakweg 5.800 jaar geleden vonden daarin waarschijnlijk hun oorsprong.

Maar ook later vonden er incidenteel natuurrampen met een enorme impact plaats, zoals de uitbarsting van de vulkaan op Santorini rond 1600 vóór Christus. Daarnaast was de Sahara, die nu 1/3 van het continent Afrika bestrijkt in vroegere tijden een subtropisch, vruchtbaar en dichtbevolkt en het heeft er alle schijn van dat toen dat subtropische gebied steeds kleiner werd en veranderde in een woestijn vanaf 10.000 vóór Christus veel bewoners uitwaaierden vooral ook naar het Midden-Oosten.

De ervaringen van wereldwijde rampen moeten zo traumatisch zijn geweest dat men collectief leed aan geheugenverlies en hun leven stond geheel in het teken van overleven. In zo'n context gedijt wetenschap niet. Het is zeker niet uit te sluiten dat in de periode van vóór 9.500 vóór Christus verspreid over de wereld hoogontwikkelde beschavingen hebben bestaan. Vanaf 11.500 jaar geleden beleefde de mensheid een doorstart.

Koekies Tepe in Turkije dateert uit die tijd. Het heeft vervolgens enkele duizenden jaren geduurd voordat de mens weer was opgekrabbeld en in Anatolië, Sumerië, Egypte en de Indusvallei weer indrukwekkende prestaties op allerlei gebieden ging leveren. Let wel: tussen de cataclysmische periode en de opkomst van Ur, Uruk, Eridu en Kish zit pakweg 6.000 jaar!

Oftewel 3 maal de periode tussen ons en Christus en die lange tijdsperiode leidt vaak tot desoriëntatie bij de meeste lezers. Als de Egyptische priester Manetho uit de 3^e eeuw vóór Chr. gelijk heeft gehad dat de Egyptische beschaving al 28.000 geleden bestond dan werpt dat een geheel ander licht op het hoge beschavingsniveau die veel culturen uit het Midden-Oosten kenmerken. Ook in Anatolië lijken in de verre oudheid al beschavingen te hebben bestaan.

In die vroege periode vanaf pakweg 4000 vóór Christus zijn er talloze volksverhuizingen geweest in Europa, Azië en het Midden-Oosten en soms waren dat geen enkele reisjes, maar kwamen de oorspronkelijke bewoners veel later weer terug naar hun geboortegrond, al dan niet vermengd met andere stammen. Het zijn zeer complexe cycli van migraties geweest.

Volksstammen die in een gebied woonden rijk aan voedsel en grondstoffen en die goede bescherming (bijvoorbeeld door bossen en bergen of rivieren) boden tegen invallen, zoals in de regio Kiev, bleven qua bevolkingssamenstelling lang relatief stabiel. Ook niet denkbeeldig is dat epidemieën of natuurrampen, zoals extreme droogte het evenwicht zo nu en dan danig verstoorden en volksverhuizingen activeerden.

De eindeloze steppen van Oekraïne en Rusland vormden in feite een open poort voor tal van rondtrekkende stammen. Ook kwam het voor dat door onderlinge twisten deze groepen zich weer opsplitten in subgroepen onder nieuwe leiders.

Dat maakt betrouwbare reconstructie van het ontstaan van de bevolkingssamenstelling van Oekraïne in de oudheid uitermate complex, zo niet onmogelijk. Oekraïne is door haar grote steppengebied ruim 4.000 jaar blootgesteld geweest aan diverse ruitervolkeren uit Eurazië. De Scythen kwamen uit Euraziatische steppen, gingen naar midden Oekraïne en kwamen voort uit de zogeheten Tsjornolis-cultuur van 1025 tot 700 vóór Christus.

Volgens Herodotus waren de Scythen echter al 1.800 vóór Christus actief op de Krim en de rest van Oekraïne en werden verslagen door farao Sesostri III = Senusret III (1878-1839 vóór Christus). Het binnenland van de regio Kiev was sterk bebost, ontoegankelijk en goed verdedigbaar en lijkt mij relatief stabiel te zijn geweest, met uitzondering van onderlinge twisten tussen de proto-Slavische volkeren die naast elkaar leefden.

Tenzij ik mij vergis zullen deze stammen van oorspronkelijke bewoners niet wezenlijk verschild hebben qua uiterlijk, cultuur en gewoonten in de periode 800 vóór tot pakweg 800 na Christus. Grieken van het befaamde Ionische Milete stichtten al in de 8^e eeuw vóór Christus kolonies op de Krim, rond Odessa, de Kerchstraat en de Zee van Azov en verhandelden wijn en andere meer verfijnde producten.

Rond Kiev zijn Griekse amfora gevonden van de 5^e eeuw voor Christus en dus deed men toen al zaken via tussenpersonen met Olbia en of andere Griekse kolonies rond de Zwarte Zee. De rivier de Dnjepr was hun toevoerlijn. Er moeten dus logischerwijze al vanaf die tijd rond Kiev serieuze nederzettingen met grote populaties en handelscentra hebben bestaan want je gaat geen handeldrijven met een paar gezinnen op vele honderden kilometers afstand.

Die reis duurde destijds 10 dagen over de Dnjepr. Vanuit de Tripolje-cultuur (5000-300 vóór Christus) ontstond een stedelijk centrum ten zuiden van Kiev dat pakweg 15.000 inwoners en duizenden woningen kende, een indrukwekkend aantal voor die tijd. Een van de 3 steden heette Taljanki en omvatte 2.700 mensen. De Grieken van andere stadstaten stichtten vanaf de 7^e eeuw vóór Christus Tyras, Olbia, Theodosia, Panticapaeum op de Krim en rond Sebastopol.

Volgens Strabo bevolkten de Grieken de hele kust van de Zwarte Zee. De belangrijke kolonie Chersonese of Chersonisos werd door Grieken gesticht. Ook zij dreven handel met de regio Kiev. Na de val van Rome onderhielden deze Griekse koloniën nauwe banden met Byzantium, zeg maar het Rome 2.0 - nadat het West-Romeinse Rijk ten onder was gegaan in 476 na Christus.

Constantinopel, het huidige Istanboel, had een veel betere strategische ligging aan de Bosporus en Rome zou nooit te handhaven zijn geweest tegen de in kracht steeds sterker wordende en op drift geraakte volksstammen uit de rest van Europa en Azië. Als mij iets duidelijk geworden is dan is dat we van de oudste geschiedenis van Kiev buitengewoon weinig met zekerheid weten en dat betrouwbare bronnen veelal ontbreken dan wel uiterst schaars zijn.

We zijn dan ook voor een belangrijk deel aangewezen op intuïtie en gezond verstand. Aan de andere kant neem ik historici zoals Herodotus en Strabo uitermate serieus als ze wat over Oekraïne, Cimmeriërs en Scythen schrijven. Als zij op een specifiek punt ernaast zaten dat kwam dat bijna altijd omdat zij in hoge mate afhankelijk waren van schaarse bronnen en informanten en internet kende men nog niet.

Volgens Herodotus kwamen de Scythen oorspronkelijk van de Jaxartesrivier uit Kirgizië en Kazachstan. Zowel de Scythen als de Sarmaten waren aanvankelijk nomaden die rondtrokken in "caravans". Dat was hun kracht want het maakte ze mobiel en ongrijpbaar voor vijanden die een rekening wilde komen vereffenen of op rooftocht waren.

De Scythen kwamen naar verluidt rond 750 vóór Christus naar Oekraïne en verdreven de Cimmeriërs die daar al pakweg 450 jaar eerder waren, die op hun beurt weer de vertegenwoordigers van de zogeheten Jamnacultuur (3500- 2000 vóór Christus) verdreven of daarmee assimileerden. Deze laatste waren weer geassimileerd met de vertegenwoordigers van de zogeheten Cucuten-cultuur (4500- 3000 vóór Christus). Deze hoogontwikkelde cultuur verspreidde zich langs de Donau, van Roemenië en Servië tot en met Oekraïne. De Scythische orde of pax Scythica duurde pakweg 500 jaar.

Zij dreven handel met de Griekse stadsstaten rond de Zwarte Zee, de Krim, de Straat van Kerch en de Zee van Azov. Ten tijde van Herodotus (5^e eeuw vóór Christus) was Oekraïne al een grensland, maar het maakte geen deel uit van het West-Romeinse (het oude Rome) noch van het Oost-Romeinse Rijk (het nieuwe Rome). Het 4^e Romeinse Legioen werd het Scythische Legioen genoemd, maar mij zijn geen wapenfeiten tegen Scythen bekend. Wel vocht dit legioen tegen de Parthen in het huidige Iran. Het gebied van Oekraïne was wel degelijk bekend bij de Grieken en Romeinen historici en de Byzantijnse invloed sijpelde door via de Krim en de andere stadstaten bij de Zwarte Zee.

Herodotus legt de belangrijkste stammen uit Oekraïne bloot. Zo waren er stammen van Griekse komaf (de Geloni) met rood haar en blauwe ogen, diverse soorten Scythen die qua uiterlijk en gewoonten niet wezenlijk van elkaar verschilden totdat zij zich op andere levensvormen gingen richten. Er waren nomadische Scythen, agrarische Scythen (Georgi), koninklijke Scythen en Scythen die zich meer toelegden op veeteelt en paardenfokkerij.

Volgens Strabo versloegen de Scythische ruitervolleren het koninkrijk Bactrië, zeg maar het huidige Afghanistan. Misschien waren de verhalen van de Grieken over Amazones gebaseerd op een kern van waarheid want de vrouwen die ik zag in mijn droom over Klein-Kolchis waren net zulke goede ruiters en strijdsters als de mannen. Op de grens met Kazachstan in het Zuiden van de Oeral lagen bijna 4.000 jaar terug belangrijke nederzettingen van Indo-Iraanse stammen, die ook uitstekende ruiters waren en die over de steppen trokken.

De Scythen verloren steeds meer invloed en steppeterrein en werden vanaf de 3^e eeuw vóór Christus overvleugeld door de Sarmaten, een verzamelnaam van allerlei ruitersstammen waarvan de meeste van Iraanse origine. Later gingen ze verder onder de verzamelnaam Alani maar zijn ook andere sub-namen bekend, zoals Roxolani en lazyges. Ze waren oorlogszuchtig en vrijheidslievend. De vrouwen van de Samaritanen werden geassocieerd met Amazones en waren geduchte krijgers. Vanaf de 3 eeuw na Christus raakten zij verweekt in een hevige strijd met de Hunnen in het oosten en de Germaanse stammen uit het westen en ze raakten gedesintegreerd als volk.